

NIETZSCHE · SESSIÓ 66

Lectura guiada: Sobre veritat i mentida

REFERÈNCIES DE LA SESSIÓ

Pàgines de teoria de la sessió: pp. 166-174 del Dossier Resum.

Font primària utilitzada: p. 163,164,165,166 del Dossier Resum.

Correspondència: DIRECTA - la font es troba fora del tram teòric de la sessió.

FONT PRIMÀRIA

Friedrich Nietzsche, textos seleccionats al Dossier Resum Fragment 1 · Dossier Resum, p. 163 (numeració interna) [5] [Les paraules no són més que metàfores parcials i arbitràries de les coses] Només mitjançant l'oblit l'home pot alguna vegada arribar a imaginar-se que posseeix una «veritat» en el grau que s'acaba d'indicar. Si no s'acontenta amb la veritat en forma de tautologia, és a dir, amb closques buides, llavors canviarà contínuament il·lusions per veritats. Què és una paraula? La reproducció en sons d'un impuls nerviós. Però inferir a més a partir de l'impuls nerviós l'existència d'una causa fora de nosaltres és ja el resultat d'un ús fals i injustificat del principi de raó. Si la veritat fos l'única cosa decisiva en la gènesi del llenguatge, si el punt de vista de la certesa ho fos també respecte a les designacions, ¿com, no obstant això podríem dir legítimament: la pedra és dura, com si, a més, captéssim el que és «dur» d'una altra manera i no solament com una excitació completament subjectiva? Dividim les coses en gèneres, caracteritzem l'arbre com a masculí i la planta com a femení: quina extrapolació tan arbitrària! A quina altura volem per sobre del cànon de la certesa! Parlem d'una «serpent»: la designació fa referència només al fet de serpentejar, podria, per tant, atribuir-se també al cuc. Quina arbitrarietat en les delimitacions! Quina parcialitat en les preferències, de vegades d'una propietat d'una cosa, de vegades d'una altra! Els diferents llenguatges, comparats els uns amb els altres, posen en evidència que amb les paraules mai no s'arriba a la veritat ni a una expressió adequada, ja que, en cas contrari, no hi hauria tants llenguatges. La «cosa en si» (això seria justament la veritat pura, sense conseqüències) és totalment inassolible i no és desitjable en absolut per al creador del llenguatge. Aquest es limita a designar les relacions de les coses respecte als homes i, per expressar-les, apella a les metàfores més atrevides. En primer lloc, un impuls nerviós extrapolat en una imatge! Primera metàfora. La imatge transformada de nou en un so! Segona metàfora. i, en cada cas, un salt total des d'una esfera a una altra de completament diferent. Es podria pensar en un home que fos completament sord i mai no hagués tingut cap sensació sonora ni musical, de la mateixa manera que un home d'aquestes característiques quedaria atònit davant de les figures acústiques de Chladni a la sorra, en descobriria la causa en les vibracions de la corda i juraria que, a partir d'aleshores, no es pot ignorar el que els homes anomenen «so», així ens passa a tots nosaltres amb el llenguatge. Creiem que sabem alguna cosa de les coses mateixes quan parlem d'arbres, colors, neu i flors i no tenim, no obstant això, més que metàfores de les coses que no corresponen en absolut a les essències primitives. De la mateixa manera que el so configurat a la sorra, l'enigmàtica x de la cosa en si es presenta en principi com a impuls nerviós, després com a figura i finalment com a so. Per tant, en qualsevol cas, l'origen del llenguatge no segueix un procés lògic, i tot el material sobre el qual, i a partir del qual, treballa i construeix l'home de la veritat, l'investigador, el filòsof, procedeix, Si no dels núvols, en cap cas de l'essència de les coses. Fragment 2 · Dossier Resum, p. 164 (numeració interna) [6] [El concepte es forma eliminant de manera arbitrària les diferències individuals de les coses,

per tant, omet el que és individual i real en aquestes) Però pensem especialment en la formació dels conceptes. Tota paraula esdevé de manera immediata en concepte en tant que justament no ha de servir per a l'experiència singular i completament individualitzada a la qual deu el seu origen, per exemple, com a record, sinó que ha d'encaixar alhora amb innumbrables experiències, per dir-ho d'alguna manera, més o menys similars, mai idèntiques estrictament parlant: en resum, amb casos purament diferents. Tot concepte es forma per equiparació de casos no iguals. De la mateixa manera que és cert que una fulla no és igual a una altra, també és cert que el concepte fulla s'ha format en abandonar de manera arbitrària aquestes diferències individuals, en oblidar les notes distintives, amb la qual cosa se suscita llavors la representació, com si en la naturalesa hi hagués alguna cosa separada de les fulles que fos la «fulla », una mena d'arquetip primigeni a partir del qual totes les fulles haurien estat tenyides, dissenyades, calibrades, acolorides, ondulades, pintades,

però per mans tan maldestres que cap exemplar no resultés ser correcte i fidedigne com a còpia fidel de l'arquetip. Diem que un home és «honest». Per què ha actuat avui tan honestament?, ens preguntem. La nostra resposta acostuma a ser aquesta: a causà de la seva honestedat. L'honestedat! Això significa, al seu torn: la fulla és la causa de les fulles. Certament, no sabem res en absolut d'una qualitat essencial, anomenada «honestedat», però sí d'una sèrie nombrosa d'accions individuals, tant, diferents, que igualment en oblidar les diferències, i, llavors, les anomenem accions honestes, al final formulem a partir d'aquestes una qualitat oculta amb el nom d'honestedat». Y l'omissió del que és individual i real ens proporciona el concepte de la mateixa manera que també ens proporciona la forma, mentre que la natura no coneix ni formes, ni conceptes ni tampoc cap tipus de gèneres, sinó solament una x que és per a nosaltres inaccessible i indefinible. També l'oposició que fem entre individu i espècie és antropomòrfica i no procedeix de l'escena de l'essència de les coses, encara que tampoc no ens aventurem a dir que no li correspon: en efecte, seria una afirmació dogmàtica i, com a tal, tan demostrable com la seva contrària. Fragment 3 · Dossier Resum, p. 165 (numeració interna) [7] [Definició de la veritat per l'autor] Que és, llavors, la veritat? Una host en moviment de metàfores, metonímies, antropomorfismes, en resum, una suma de relacions humanes que han estat realçades, extrapolades i adornades poèticament i retòricament i que, després d'un llarg ús, un poble considera fermes, canòniques i vinculants: les veritats són il·lusions de les quals s'ha oblidat que ho són, metàfores que han esdevingut gastades i sense força sensible, monedes que han perdut el seu encuny i ja no són considerades com a monedes, sinó com a metall. Fragment 4 · Dossier Resum, p. 166 (numeració interna) [9] [L'oblit del sentit original de les metàfores, de l'individu com a subjecte artísticament creador, procura seguretat i calma al qui creu en els conceptes. No hi ha una única percepció vàlida del món ni una essència de les coses que es manifesti en el món empíric] Només mitjançant l'oblit d'aquest món primitiu de metàfores, només mitjançant l'enduriment i la petrificació d'un fogós torrent primordial compost per una massa d'imatges que sorgeixen de la capacitat originària de la fantasia humana, només mitjançant la invencible creença que aquest sol, aquesta finestra, aquesta taula són una veritat en si, en resum, gràcies només al fet que l'home s'oblida de si mateix com a subjecte i, per cert, com a Subjecte artísticament creador, viu amb certa calma, seguretat i conseqüència, si pogués sortir, encara que només fos un instant, fora dels murs d'aquesta creença que el té presoner, s'acabaria a l'acte la seva «consciència de si mateix». Li costa reconèixer davant d'ell mateix que l'insecte o l'ocell perceben un altre món completament diferent del de l'home i que la qüestió de quina de les dues percepcions del món és la correcta no té cap sentit, ja que per decidir sobre aquest aspecte hauríem de mesurar amb la mesura de la percepció correcta, és a dir, amb una mesura

de la qual no disposem. Però, quant a la resta, la percepció correcta» —és a dir, l'expressió adequada d'un objecte en el subjecte— em sembla una absurditat plena de contradiccions, ja que entre dues esferes absolutament diferents, com el subjecte i l'objecte, no hi ha cap casualitat, cap exactitud, cap expressió, sinó, a tot estirar, una conducta estètica, vull dir: un extrapolar al·lusiú, un traduir farfallós a un llenguatge completament estrany, per a la qual cosa, en tot cas, es necessita una esfera intermèdia i una força medidora, lliures totes dues per poetitzar i inventar. La paraula «fenomen» inclou moltes seduccions, per la qual cosa, tant com pugui, procuro evitar-la, ja que no és cert que l'essència de les coses es manifesti en el món empíric. Un pintor que no tingués mans i volgués expressar per mitjà del cant el quadre que ha concebut revelaria sempre, en aquest pas d'una esfera a una altra, molt més sobre l'essència de les coses que en el món empíric. La mateixa relació d'un impuls nerviós amb la imatge produïda no és, en si, necessària, però quan la mateixa imatge s'ha produït milions de vegades i s'ha transmès hereditàriament a través de moltes generacions d'homes i ha aparegut finalment en tota la humanitat a conseqüència cada cop del mateix motiu acaba per arribar a tenir per a l'home el mateix significat que si fos l'única imatge necessària, com si la relació de l'impuls nerviós original amb la imatge produïda fos una relació de causalitat estricta; de la mateixa manera que un somni eternament repetit seria percebut i jutjat com una cosa absolutament real. Però l'enduriment i la petrificació d'una metàfora no garanteix absolutament la necessitat i la legitimació exclusiva d'aquesta metàfora.

GUIA DE LECTURA DE LA SESSIÓ

1. Identifica el problema filosòfic concret que planteja el fragment.
2. Formula la tesi o idea central amb les teves paraules.
3. Explica els conceptes del fragment que coincideixen amb el contingut de la sessió.

4. Relaciona el fragment amb el conjunt de la filosofia de l'autor sense limitar-te a resumir-lo.